

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Μακροοικονομικές Γ Δημοσιονομικές Εξελίξεις

Τεύχος 13 - Δεκέμβριος 2020

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Αμερικής 11
Αθήνα 106 72

www.hfisc.gr

T: 211 1039600
Φ: 210 3615531
e-mail: hfisc@hfisc.gr

- Μεγάλη πτώση του ΑΕΠ το γ' τρίμηνο του 2020 κατά 11,7%, οφειλόμενη κατά βάση στη μείωση των τουριστικών εισπράξεων.

- Θετική μεταβολή σε ιδιωτική (1%) και δημόσια (4,4%) κατανάλωση, καθώς και στον ακαθάριστο σχηματισμό κεφαλαίου (31,5%), η οποία ωστόσο οφείλεται στην αύξηση των αποθεμάτων.

- Μείωση της απασχόλησης στο οκτάμηνο κατά 81,6 χιλιάδες άτομα.

- Διατηρούνται οι αντιπληθωριστικές πιέσεις, με τον Εν.ΔΤΚ να μειώνεται τον Οκτώβριο του 2020 κατά 2% σε σχέση με πέρυσι.

- Προβληματισμός για την εμφάνιση υψηλού «δίιδυμου ελλείμματος» το 2020:
  - Έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών κατά περίπου €8,6 δισ. στο εννεάμηνο, κυρίως, λόγω πτώσης των τουριστικών εισπράξεων.
  - Ταμειακό έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης της τάξης των €10,5 δισ. στο δεκάμηνο

- Μεγάλη και συνεχής η πτώση του δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης, προοιωνίζεται πιθανή κάμψη της κατανάλωσης το δ' τρίμηνο του έτους.

- Το ύψος των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του Δημοσίου παραμένει επίμονα υψηλό και διαμορφώθηκε στα €2,5 δισ., στο δεκάμηνο του 2020.

- Διατηρείται η τάση αύξησης των καταθέσεων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, η οποία πιθανώς να συνδέεται με γενικευμένο κλίμα οικονομικής ανασφάλειας.

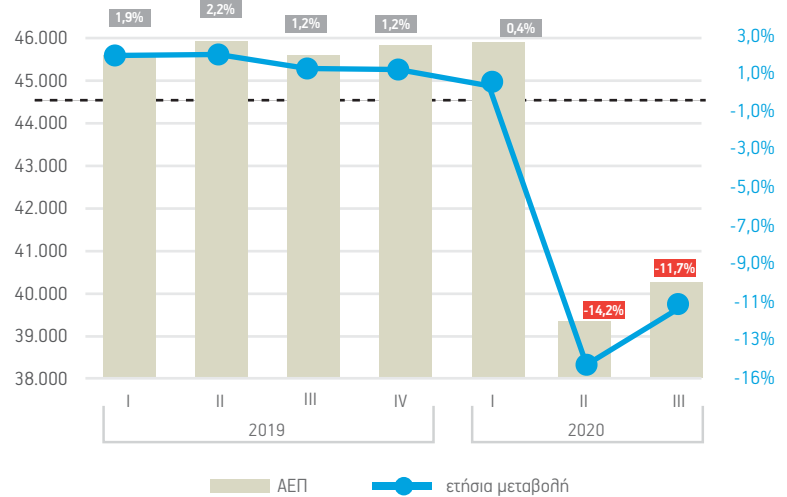

- Οι αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων εξακολουθούν να βρίσκονται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα, λόγω της στήριξης που παρέχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Το γ' τρίμηνο του έτους, το ΑΕΠ κατέγραψε σημαντική επιβράδυνση, σε ετήσια βάση, για δεύτερο συνεχόμενο τρίμηνο, η οποία διαμορφώθηκε στο 11,7% (Διάγραμμα 1). Η εξέλιξη αυτή οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στο πολύ υψηλό έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών. Το εν λόγω έλλειμμα διαμορφώθηκε το γ' τρίμηνο του 2020 σε €6.732 εκατ., έναντι πλεονάσματος της τάξης των €392 εκατ., το γ' τρίμηνο του 2019. Κατά το γ' τρίμηνο το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 2,3% σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, κυρίως, λόγω της (αναμενομένης) ενίσχυσης της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 15,3%.

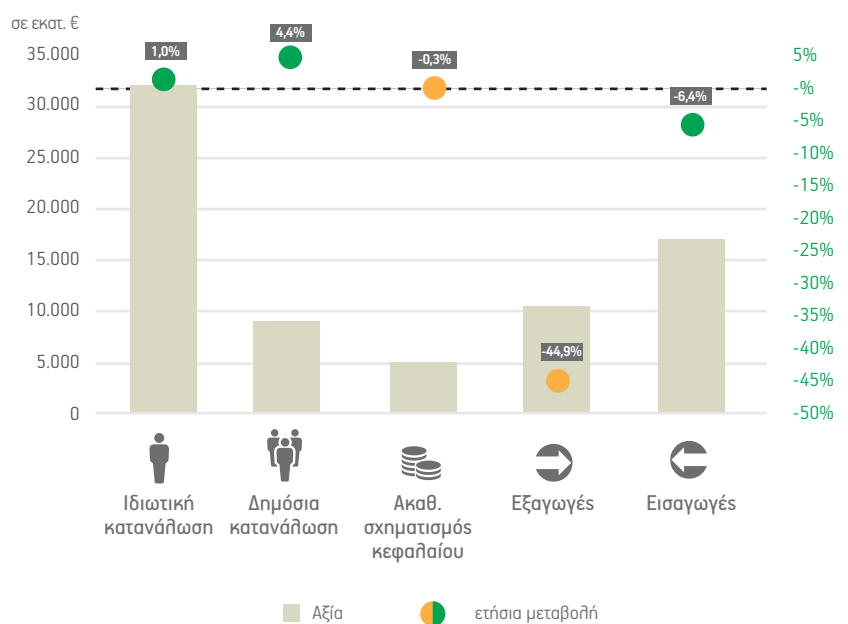
Διάγραμμα 1: Εξέλιξη Α.Ε.Π. τριμήνου (σε εκατ. € και μεταβολή σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (στοιχεία με εποχική και ημερολογιακή διόρθωση, αλυσωτοί δείκτες όγκου, σταθερές τιμές 2015)

Ειδικότερα, το γ' τρίμηνο του 2020 οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών συρρικνώθηκαν κατά 44,9%. Το αποτέλεσμα αυτό προήλθε αποκλειστικά από τη μείωση των εξαγωγών υπηρεσιών κατά 80% ή σε απόλυτο μέγεθος κατά €8.273 εκατ., λόγω της σημαντικής μείωσης των τουριστικών εισπράξεων, σε σχέση με πέρυσι. Οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών κατέγραψαν επίσης κάμψη, η οποία ωστόσο ήταν σαφώς μικρότερη από αυτή των εξαγωγών και διαμορφώθηκε σε 6,4%. Η κάμψη των εισαγωγών οφείλεται, κυρίως, στη μείωση της αξίας των υπηρεσιών κατά 18,1% ή €883 εκατ., σε σχέση με το γ' τρίμηνο του 2019. Αναφορικά με τις υπόλοιπες συνιστώσες του ΑΕΠ, η ιδιωτική και η δημόσια κατανάλωση κατέγραψαν αύξηση της τάξης του 1% και 4,4% αντίστοιχα. Ο ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου κατέγραψε αύξηση κατά 31,5%, αποκλειστικά λόγω της αύξησης των αποθεμάτων, ενώ ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου (ΑΣΠΚ) μειώθηκε οριακά κατά 0,3%. Η πτώση αυτή οφείλεται αποκλειστικά στη μείωση της αξίας των επενδύσεων σε μεταφορικό εξοπλισμό, κατά 53,1%. Η αξία των υπόλοιπων κατηγοριών επενδύσεων αυξήθηκε με την πιο ισχυρή αύξηση να καταγράφεται στην κατηγορία «Εξοπλισμός Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνίας» (+15,3%).

Διάγραμμα 2: Βασικές συνιστώσες του ΑΕΠ γ' τρίμηνο 2020 (σε εκατ. € και μεταβολή σε σχέση με το γ' τρίμηνο του 2019)

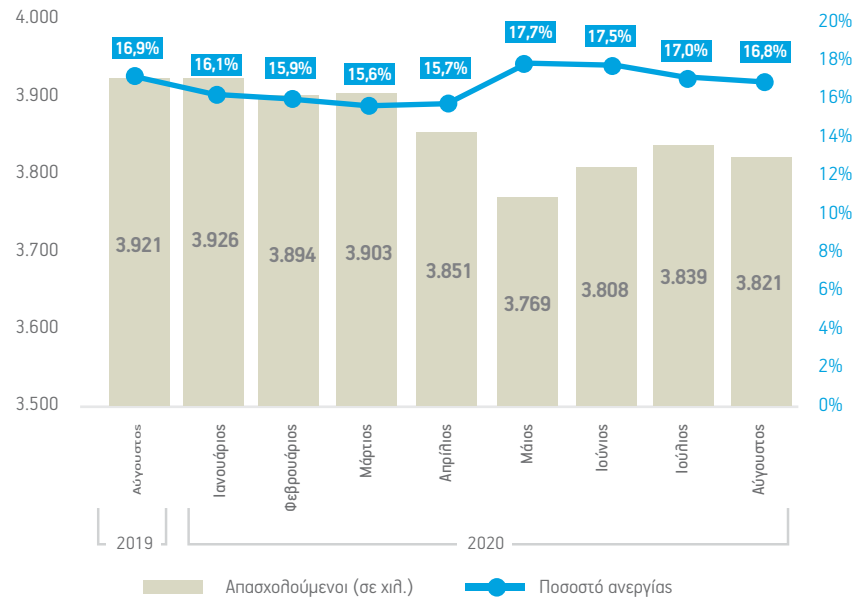
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (στοιχεία με εποχική και ημερολογιακή διόρθωση, αλυσωτοί δείκτες όγκου, σταθερές τιμές 2015)

*Η πράσινη κουκίδα αντιστοιχεί σε θετική -από τη σκοπιά της μεγέθυνσης- εξέλιξη και η πορτοκαλί σε αρνητική.

Απασχόληση

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (Αύγουστος 2020), η απασχόληση δέχεται πλήγμα ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης που προκάλεσε η πανδημία, με αποτέλεσμα να αντιστραφεί η πορεία βελτίωσης που παρατηρούνταν τα προηγούμενα έτη. Ειδικότερα, την περίοδο Μαρτίου-Αυγούστου 2020, η απασχόληση μειώθηκε κατά 81,6 χιλιάδες άτομα, ενώ οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 50,7 χιλιάδες άτομα φτάνοντας τα 771,3 χιλιάδες άτομα. Παρόσο, η ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται σταθερό, καθώς τον Αύγουστο του 2020 διαμορφώθηκε σε 16,8% έναντι 16,9% τον αντίστοιχο μήνα πέρυσι. Επισημαίνεται, ότι η σταθεροποίηση αυτή οφείλεται στη μείωση του εργατικού δυναμικού. Σε ετήσια βάση, ο αριθμός των απασχολούμενων τον Αύγουστο του 2020 ήταν μειωμένος κατά 99,1 χιλιάδες άτομα, ενώ ο το μέγεθος του εργατικού δυναμικού ήταν μειωμένο κατά 127,9 χιλιάδες άτομα.

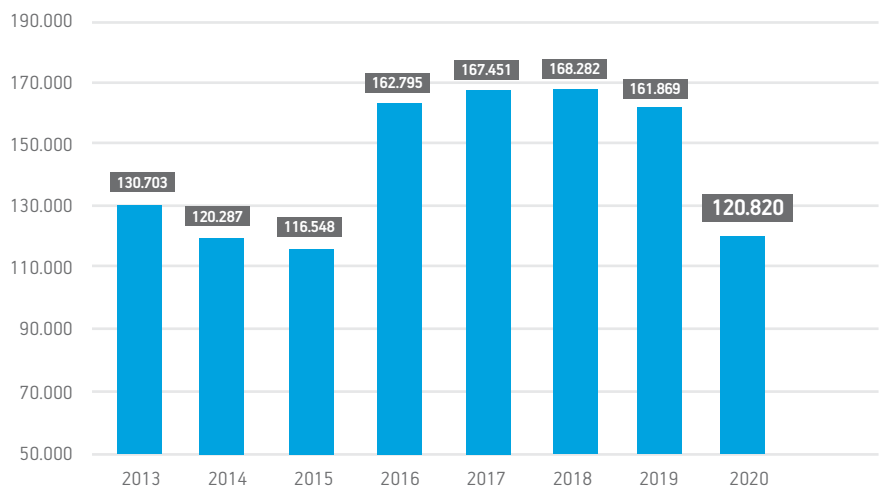
Διάγραμμα 3: Αριθμός απασχολούμενων & ποσοστό ανεργίας (Αύγουστος 2019 – Αύγουστος 2020)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (μηνιαία εποχικά διαρθωμένα στοιχεία)

Η επιδείνωση της κατάστασης στην αγορά εργασίας αποτυπώνεται στα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη. Το ισοζύγιο των ροών μισθωτής απασχόλησης της περιόδου Ιανουαρίου – Οκτωβρίου διαμορφώθηκε σε 120.820 θέσεις εργασίας έναντι 161.869 πέρυσι. Αυτό είναι το χειρότερο αποτέλεσμα από το 2016 και μετά.

Διάγραμμα 4: Ισοζύγιο ροών (προσλήψεις/αποχωρήσεις) Ιανουαρίου – Οκτωβρίου

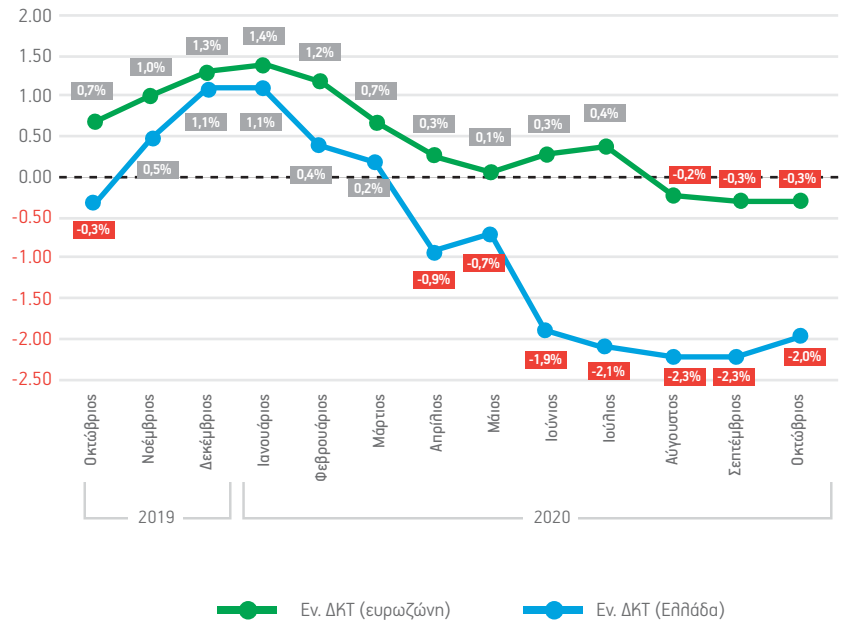

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ

Πληθωρισμός

Σταθερά σε αρνητικό έδαφος παραμένει ο πληθωρισμός από τον Απρίλιο, κυρίως λόγω του περιορισμού της ζήτησης που προκλήθηκε από την πανδημία και δευτερευόντως λόγω της μείωσης του ΦΠΑ (από 1/6/20) από το 24% στο 13% σε διάφορες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών. Η μεταβολή του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (Εν.ΔΤΚ) σε σχέση με τον αντίστοιχο δείκτη του προηγούμενου έτους κυμαίνεται περίξ του -2% τους τελευταίους πέντε μήνες. Αφαιρουμένης της επίδρασης από τη μείωση των φόρων, η μεταβολή του Εν.ΔΤΚ διαμορφώθηκε σε -1,1% τον Οκτώβριο του 2020. Κατά το μήνα αυτό, οι μεγαλύτερες μειώσεις του Εν.ΔΤΚ παρατηρήθηκαν στους κλάδους των μεταφορών (-6,8%), της στέγασης/ενέργειας (-4,7%) και των ξενοδοχείων-καφέ-εστιατορίων (-2,8%). Από την άλλη πλευρά, αύξηση καταγράφηκε στον κλάδο της διατροφής (+2%). Αντίστοιχες αντιπληθωριστικές τάσεις, αλλά σε μικρότερο βαθμό, παρατηρούνται επίσης σε επίπεδο ευρωζώνης, με τη μεταβολή του Εν.ΔΤΚ τον Οκτώβριο του 2020 να διαμορφώνεται σε -0,3%. Στην Ευρωζώνη υψηλότερος αντιπληθωρισμός, εκτός από την Ελλάδα, σημειώθηκε στην Εσθονία (-1,7%), την Ιρλανδία (-1,5%) και την Κύπρο (-1,4%).

Διάγραμμα 5: Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (% μεταβολή έναντι αντίστοιχου δείκτη προηγούμενου έτους)

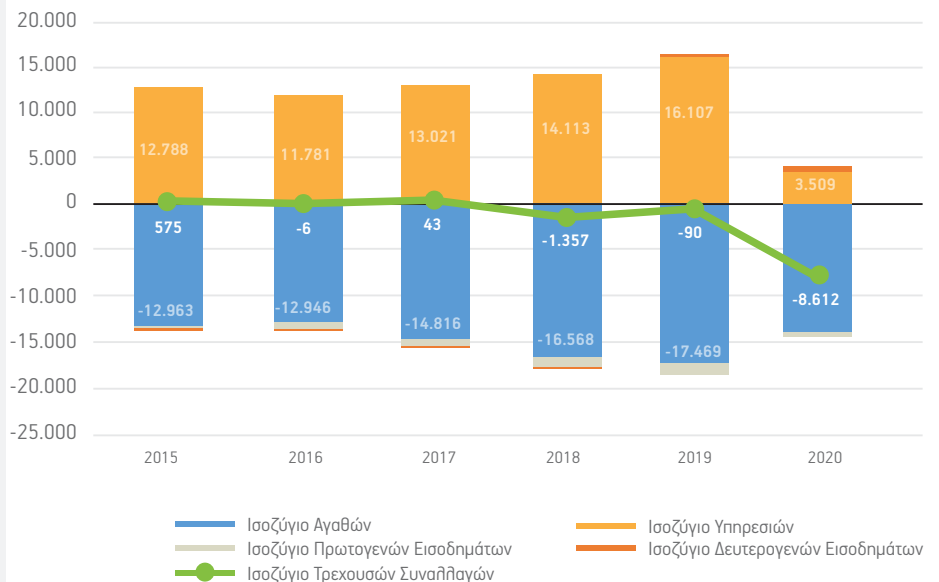

Πηγή: EUROSTAT

Ισοζύγιο Πληρωμών

Η εκδήλωση της πανδημίας, και ιδίως οι επιπτώσεις που προκάλεσε στην τουριστική κίνηση, οδήγησε σε σημαντική επιδείνωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2020. Συγκεκριμένα, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών εμφάνισε έλλειμμα ύψους €8.612 εκατ. έναντι ελλείμματος μόλις €90 εκατ. την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Η επιδείνωση αυτή οφείλεται στην υποχώρηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά €12.780 εκατ. (-69,4%), η οποία ήταν πολλαπλασίαση από τη μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών κατά €3.343 εκατ. (-19,1%) και τη βελτίωση των ισοζυγίων πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων κατά €753 και €161 εκατ. αντίστοιχα.

Διάγραμμα 6: Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου (σε εκατ. €)

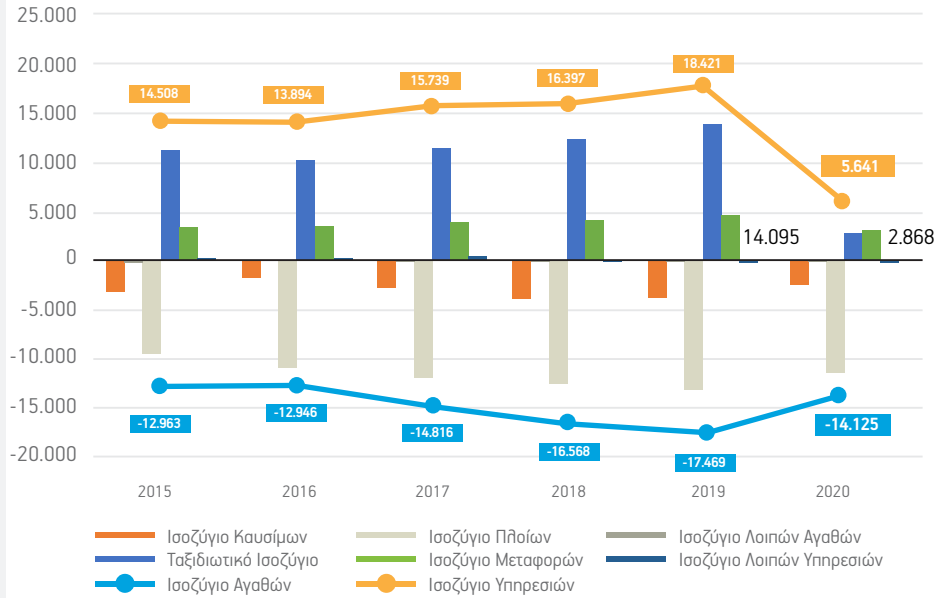

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Ειδικότερα, το έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών διαμορφώθηκε στα €14.125 εκατ., με τις εισαγωγές να υποχωρούν σε σχέση με πέρυσι κατά ποσό διπλάσιο εκείνου των εξαγωγών (-€6.522 εκατ. έναντι -€3.178 εκατ.), συντελώντας έτσι στη συρρίκνωση του ελλείμματος. Σε μεγάλο βαθμό, η μείωση αυτή τόσο των εξαγωγών όσο και των εισαγωγών αντανάκλα τη μείωση της αξίας των εξαγωγών και εισαγωγών καυσίμων, λόγω της πτώσης των διεθνών τιμών του πετρελαίου.

Από την άλλη πλευρά, η μείωση των πλεονασμάτων κυρίως του ταξιδιωτικού ισοζυγίου κατά €11.226 εκατ. (-79,6%) και δευτερευόντως του ισοζυγίου μεταφορών κατά €1.468 εκατ. (-32,3%) οδήγησαν στον περιορισμό του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών το οποίο ανήλθε σε €5.641 εκατ. έναντι €18.421 εκατ. την αντίστοιχη περυσινή περίοδο (-69,4%). Η προαναφερθείσα επιδείνωση του ταξιδιωτικού ισοζυγίου από τα €14.095 στα €2.868 εκατ. οφείλεται στη μεγάλη μείωση της εισερχόμενης ταξιδιωτικής κίνησης κατά 20,8 εκατ. άτομα (-77,2%), ενώ η μέση δαπάνη ανά ταξίδι εμφάνισε μικρή μόνο υποχώρηση κατά 2,2% και διαμορφώθηκε στα €570,5.

Διάγραμμα 7: Ισοζύγια αγαθών και υπηρεσιών Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου (σε εκατ. €)

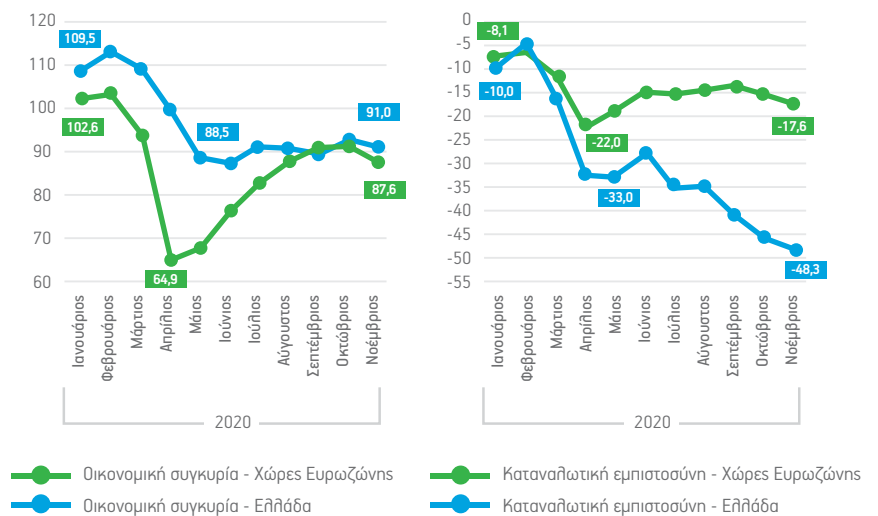

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Οικονομική Συγκυρία

Μετά τον Φεβρουάριο του 2020, οπότε και ξεκίνησαν να διαφαίνονται οι αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας στην ελληνική οικονομία, τόσο ο δείκτης οικονομικής συγκυρίας όσο και η καταναλωτική εμπιστοσύνη παρουσίασαν μεγάλη κάμψη. Η εξέλιξη των δύο δεικτών χαρακτηρίστηκε από σχετική σταθεροποίηση στις αρχές του καλοκαιριού. Ο δείκτης οικονομικής συγκυρίας διατηρήθηκε σχεδόν αμετάβλητος μέχρι και το Νοέμβριο, οπότε κατέγραψε τιμή 91 μονάδων, επίπεδο υψηλότερο από τον μέσο όρο των χωρών της ευρωζώνης. Παραμένει πάντως, σε σημαντικά χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με τις αρχές του έτους, όταν είχε διαμορφωθεί σε 109,5 μονάδες. Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης, από την πλευρά του, βρίσκεται σε συνεχή πτώση τους τελευταίους τέσσερις μήνες με αποτέλεσμα τον Νοέμβριο να φθάσει στις -48,3 μονάδες, δηλαδή κατά 10 μονάδες χαμηλότερα σε σχέση με τις αρχές του έτους, ενώ χαμηλότερα επίσης ήταν σε σχέση με τον μέσο όρο των χωρών της ευρωζώνης, όπου τον ίδιο μήνα έφθασε τις -17,6 μονάδες.

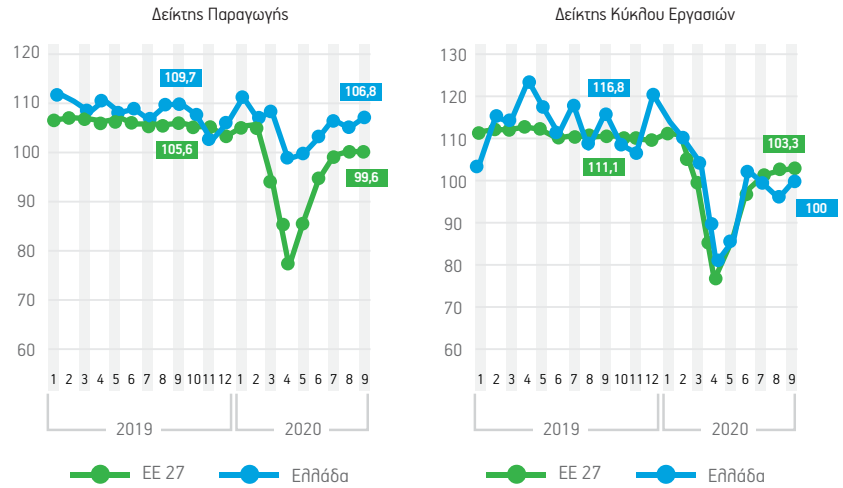
Διάγραμμα 8: Δείκτες οικονομικής συγκυρίας και καταναλωτικής εμπιστοσύνης, Ελλάδα – Ευρωζώνη, Ιαν. 2020 – Νοε. 2020

Πηγή: Eurostat (εποχικά προσαρμοσμένα στοιχεία).

Ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής εμφανίζεται σταθεροποιημένος τόσο σε Ελλάδα όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τους τελευταίους τρεις μήνες για τους οποίους διαθέτουμε στοιχεία (Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο), μετά την ανάκαμψη που σημειώθηκε σταδιακά μετά τον Απρίλιο και το πρώτο κύμα της πανδημίας. Το επίπεδο του δείκτη στην Ελλάδα (106,8) προσεγγίζει εκείνο πριν από την υγειονομική κρίση, ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση φαίνεται ότι υπολείπεται ακόμη σημαντικά. Η πορεία του κύκλου εργασιών στην αγορά βιομηχανικών προϊόντων φαίνεται επίσης να σταθεροποιείται τόσο σε Ελλάδα όσο και σε Ευρώπη, αλλά σε επίπεδα χαμηλότερα εκείνων πριν από την κρίση, με αποτέλεσμα ο δείκτης κύκλου εργασιών τον Σεπτέμβριο να διαμορφώνεται στο 100 και στο 103,3 για την Ελλάδα και την Ευρώπη, αντίστοιχα.

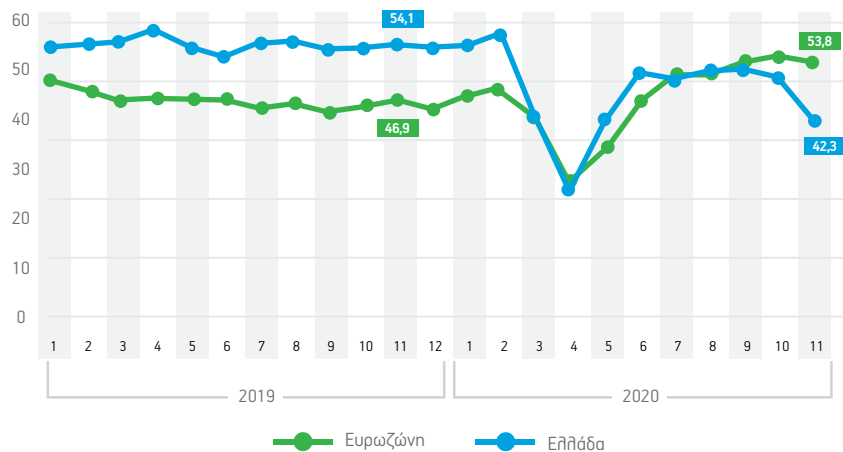
Διάγραμμα 9: Δείκτες Παραγωγής και Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία

Πηγή: Eurostat (Στοιχεία με εποχική προσαρμογή)

Ο δείκτης «υπευθύνων προμηθειών στη μεταποίηση» PMI για την Ελλάδα, βρέθηκε το μήνα Νοέμβριο αρκετά χαμηλότερα από τις πενήντα μονάδες, επίπεδο που σηματοδοτεί μεταβολή των εκτιμήσεων των υπευθύνων προμηθειών από ουδέτερες σε δυσμενείς. Το χαμηλό αυτό επίπεδο του ελληνικού δείκτη (42,3 μονάδες) ενδεχομένως αντανακλά τις δυσμενείς προβλέψεις των υπευθύνων του κλάδου για την εξέλιξη του δεύτερου κύματος της πανδημίας και τις συνέπειες στην οικονομία και την αγορά της μεταποίησης. Η επιδείνωση αυτή έρχεται μετά από πέντε συνεχόμενους μήνες σταθεροποίησης σε ουδέτερα επίπεδα (περί τις 50 μονάδες) μετά από την ανάκαμψη των εκτιμήσεων από το πρώτο κύμα της πανδημίας. Η πορεία του δείκτη για τις χώρες της Ευρωζώνης εμφανίζεται σαφώς βελτιωμένη στις 53,8 μονάδες. Τους τελευταίους επτά μήνες καταγράφει μια θετική δυναμική, η οποία έχει ξεπεράσει τα επίπεδα προ της έναρξης της πανδημίας και κινείται σταθερά σε τροχιά άνω των πενήντα μονάδων.

Διάγραμμα 10: Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών στη Μεταποίηση (PMI)

Πηγή: IHS Markit

Κρατικός Προϋπολογισμός (ΚΠ) και Προϋπολογισμός Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ)

Η εκτέλεση του Κρατικού Προϋπολογισμού στους δέκα μήνες του έτους (Ιανουάριος–Οκτώβριος) αποτυπώνει ανάγλυφα τις επιπτώσεις της πανδημίας στη δημοσιονομική διαχείριση, τόσο στο σκέλος των εσόδων όσο και των δαπανών. Το συνολικό αποτέλεσμα του κρατικού προϋπολογισμού παρουσιάζει, ένα πρωτοφανές για τα τελευταία χρόνια, ταμειακό έλλειμμα ύψους €13,4 δισ., ενώ το πρωτογενές έλλειμμα διαμορφώνεται στα €9 δισ., περίπου.

Η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας οδήγησε αναπόφευκτα σε μείωση των φορολογικών εσόδων το δεκάμηνο που εκτιμάται σε €5,7 δισ. σε σύγκριση με την περυσινή περίοδο (Πίνακας 1). Αυτή η μείωση αφείλεται κατά €2 δισ. στους φόρους εισοδήματος, €3,5 δισ. στους φόρους κατανάλωσης και €200 εκ. στους φόρους περιουσίας. Αξίζει να αναφερθεί ότι το 45% της μείωσης των εσόδων από φόρους κατανάλωσης επικεντρώνεται σε δύο μόνο μήνες, τον Μάρτιο, κατά €600 εκ. και τον Μάιο, κατά €1 δισ.

Οι ανελαστικές δαπάνες, όπως το μισθολογικό κόστος παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητες. Οι μεταβιβάσεις αυξήθηκαν σημαντικά κατά €5,7 δισ. Η αύξηση αυτή αφείλεται στις μεταβιβάσεις προς τους ΟΚΑ για επιδότηση ασφαλιστικών εισφορών και στις δαπάνες που έγιναν για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Δαπάνες για αυτόν τον σκοπό περιλαμβάνονται επίσης στο σύνολο των "δαπανών ΠΔΕ" γεγονός που εξηγεί τη μεγάλη αύξησή των τελευταίων σε σχέση με πέρυσι.

Σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης το ταμειακό αποτέλεσμα κατά την περίοδο Ιανουαρίου–Οκτωβρίου 2020, είναι ελλειμματικό κατά €10,5 δισ., ενώ το πρωτογενές έλλειμμα διαμορφώνεται €6,8 δισ. Η επιβολή νέων περιοριστικών μέτρων στην οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο προμηνύει περαιτέρω επιδείνωση του δημοσιονομικού αποτελέσματος.

Πίνακας 1: Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού 2020 (εκατ. ευρώ)

σε εκατ. € (τροποποιημένη ταμειακή βάση)	Ιαν. - Οκτ. 2019 Πραγμ.	Ιανουάριος - Οκτώβριος 2020 Πραγμ.	Πραγ. 2020/2019	Εκτίμηση 2020 (ΚΑΤΑ ΕΣΑ)	Πρόβλεψη Προϋπολογισμού 2021 (ΚΑΤΑ ΕΣΑ)
1. Καθαρά Έσοδα Κρατικού Προϋ/σμού	43.368	38.411	-4.957	49.103	52.469
I. Φόροι	41.196	35.527	-5.669	44.265	47.836
II. Κοινωνικές εισφορές	46	45	-1	54	54
III. Μεταβιβάσεις	2.715	4.797	2.082	6.832	6.842
IV. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	1.630	440	-1.190	569	656
V. Λοιπά τρέχοντα έσοδα (συμπ/νων πωλήσεων παγίων και τιμαλφών)	1.715	2.183	468	2.744	2.337
VI. Επιστροφές φόρων	3.934	4.581	647	5.360	5.256
2. Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού	42.462	51.862	9.400	69.332	67.184
I. Παροχές σε εργαζομένους	11.039	11.080	41	13.411	13.531
II. Κοινωνικές Παροχές	356	107	-249	241	199
III. Μεταβιβάσεις	22.273	27.967	5.694	36.560	30.804
IV. Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών	918	939	21	1.702	1.084
V. Λοιπές δαπάνες	412	331	-81	1.147	9.116 ¹
V. Τόκοι (σε ακαθάριστη βάση)	4.874	4.429	-445	5.850	5.700
VI. Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	2.589	7.009	4.420	10.421	6.750
3. Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (1-2)	906	-13.451		-20.229	-14.715
Πρωτογενές αποτέλεσμα ΚΠ	5.780	-9.022		-14.379	-9.015

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών - Δελτίο Εκτέλεσης Προϋπολογισμού, επεξεργασία Ε.Δ.Σ.

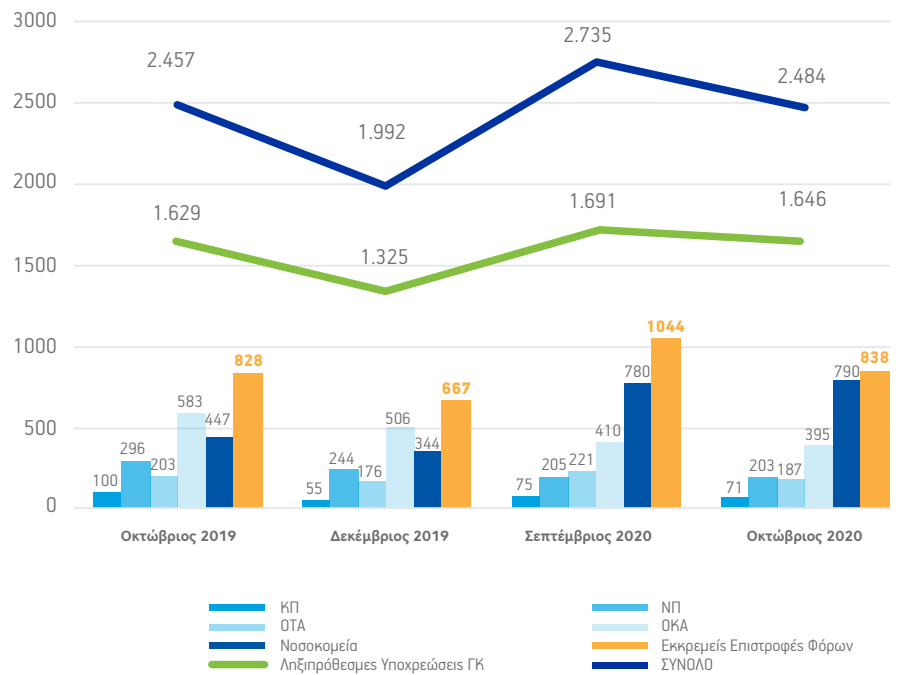
1/ Περιλαμβάνει δαπάνες €2,6 δισ. από το ταμείο ανάκαμψης που αντιστοιχίζονται στο σκέλος των εσόδων (μεταβιβάσεις)

Ληξιπρόθεσμες Υποχρεώσεις Δημοσίου

Τον Οκτώβριο του 2020, οι συνολικές ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις (συμπεριλαμβανομένων των εκκρεμών επιστροφών φόρων) ανήλθαν σε €2.484 εκατ., οριακά αυξημένες σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019 (€2.457 εκατ.). Από τις αρχές του έτους, τόσο οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των φορέων της ΓΚ, όσο και οι εκκρεμείς επιστροφές φόρων, κατέγραψαν σημαντική αύξηση κατά €321 εκατ. και €171 εκατ. αντίστοιχα. Η μείωση που παρατηρήθηκε στο συσσωρευμένο απόθεμα ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των υποτομέων ΟΤΑ και ΟΚΑ της ΓΚ από την αρχή του έτους, αντισταθμίστηκε από τη σημαντική αύξηση που καταγράφηκε στις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των νοσοκομείων, γεγονός που αποδίδεται στις αυξημένες δαπάνες για την αντιμετώπιση της πανδημίας, καθώς και στις δυσμενείς επιπτώσεις για την υλοποίηση του προγράμματος εκκαθάρισης των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, λόγω των μέτρων περιορισμού των μετακινήσεων. Η εκ νέου επιβολή περιοριστικών μέτρων, καθιστά αδύνατη την πλήρη εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων στο τέλος του έτους. Στην υιοθέτηση ενός νέου χρονοδιαγράμματος για την εκκαθάριση του συνόλου των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, πρόκληση θα αποτελέσει η επιτάχυνση των διαδικασιών για την επεξεργασία αιτήσεων συνταξιοδότησης, κατηγορία στην οποία εντοπίζονται ακόμα σημαντικές χρονικές καθυστερήσεις. Από την αρχή του έτους, το απόθεμα των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων που αφορούν εκκρεμείς συντάξεις κατέγραψε σημαντική αύξηση κατά €300 εκατ. και πλέον η ημερομηνία για την πλήρη εκκαθάρισή τους μετατέθηκε για το τέλος του 2021.

Διάγραμμα 11: Ληξιπρόθεσμες Υποχρεώσεις Ελληνικού Δημοσίου. Σύνολο και ανά κατηγορία (σε εκατ. €)

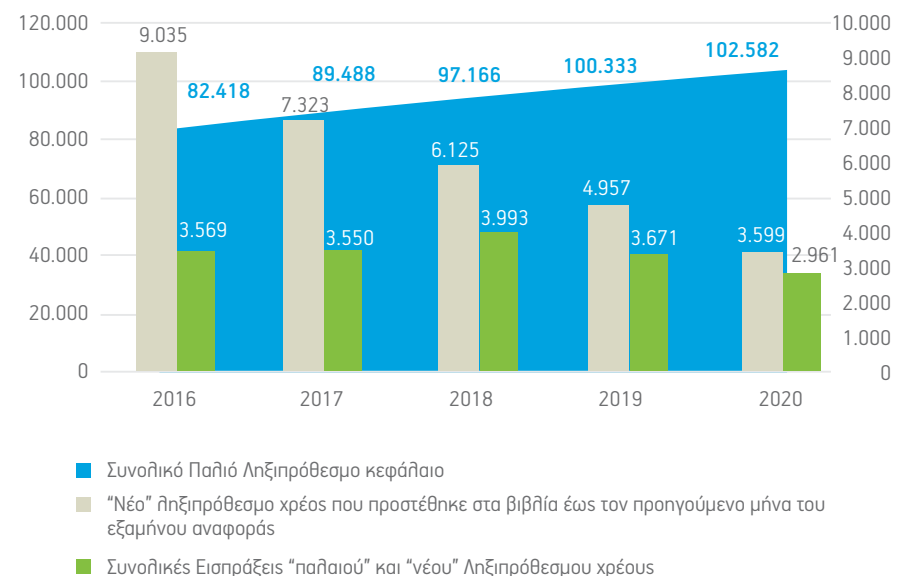

Υπουργείο Οικονομικών, Δελτίο Μηνιαίων Στοιχείων ΓΚ (Οκτώβριος 2018 & 2019)

Ληξιπρόθεσμες Απαιτήσεις Δημοσίου

Την περίοδο Ιανουαρίου- Σεπτεμβρίου 2020, οι συνολικές εισπράξεις έναντι ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων του ελληνικού Δημοσίου ανήλθαν σε €2.961 εκατ., παρουσιάζοντας σημαντική μείωση σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο των ετών 2016-2019, όταν κατά μέσο όρο έφταναν τα €3.695 εκατ. Επισημαίνεται όμως, ότι η μείωση αυτή οφείλεται σε ένα βαθμό στα μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας, που αφορούν στην αναστολή είσπραξης βεβαιωμένων και ληξιπρόθεσμων οφειλών. Θετική εξέλιξη αποτελεί η συνέχιση της παρατηρούμενης πτώσης των τελευταίων ετών στις νέες ληξιπρόθεσμες οφειλές (σφραγιστικό υπόλοιπο νέων ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων), η οποία συνεπικουρήθηκε από την παράταση της προθεσμίας καταβολής βεβαιωμένων οφειλών και δόσεων ρυθμίσεων. Συγκεκριμένα, το νέο ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο που συσσωρεύτηκε από την αρχή του έτους έφτασε τα €3.599 εκατ., έναντι €4.957 εκατ. το τρίτο τρίμηνο του 2019 και €6.165 εκατ. το 2018.

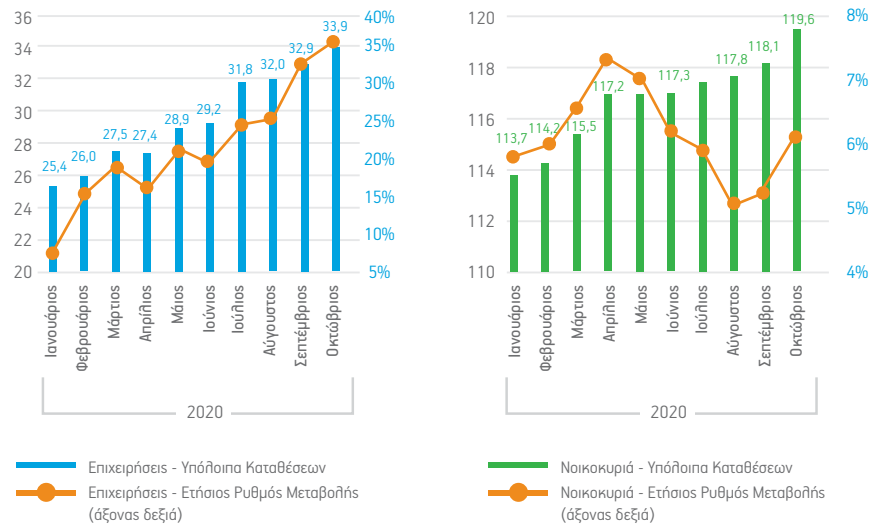
Διάγραμμα 12: Ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις ελληνικού Δημοσίου (οφειλές φορολογουμένων προς το δημόσιο) και συνολικές εισπράξεις (σε εκατ. ευρώ).

Καταθέσεις

Καθ' όλη την διάρκεια του έτους και ιδιαίτερα μετά τον Μάρτιο του 2020, η αποταμίευση του ιδιωτικού τομέα παρουσιάζει μια ιδιαίτερα αυξητική τάση. Τα υπόλοιπα των καταθέσεων του ιδιωτικού τομέα (επιχειρήσεις και νοικοκυριά) αυξήθηκαν κατά περίπου €14,5 δισ. από τον Ιανουάριο του 2020 έως τον Οκτώβριο του ίδιου έτους. Αναλυτικότερα, τον Οκτώβριο του 2020, το σύνολο των καταθέσεων των νοικοκυριών έφτασε τα €119,6 δισ. αυξημένα κατά €1,5 δισ. σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα και €5,9 δισ. σε σύγκριση με την αρχή του έτους. Η αύξηση αυτή, εν μέσω πανδημίας και βαθιάς ύφεσης, πέρα από το γεγονός ότι αποτελεί κατά βάση μια ιδιότυπη αναγκαστική αποταμίευση που πηγάζει από τον αντικειμενικό περιορισμό των περιθωρίων και των ευκαιριών κατανάλωσης λόγω του εγκλεισμού, υποδηλώνει πιθανόν ένα αυξημένο αίσθημα οικονομικής ανασφάλειας. Αντίστοιχα, για τις επιχειρήσεις, η αυξητική τάση για τις καταθέσεις συνεχίστηκε και εντάθηκε ιδιαίτερα μετά το ξέσπασμα της κρίσης του Covid-19 με το υπόλοιπο των καταθέσεών τους να αγγίζει τον Οκτώβριο 2020 τα €34 δισ. αυξημένα κατά €1 δισ. σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα και €8,5 δισ. σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2020 αντίστοιχα. Η αύξηση αυτή πιθανά υποδηλώνει ότι μέρος των ενισχύσεων και μεταβιβάσεων εκ μέρους της κυβέρνησης τελικά κατευθύνθηκε σε αποταμιεύσεις, γεγονός το οποίο, κατά την τρέχουσα συγκυρία, δεν αποτελεί θετική εξέλιξη.

Διάγραμμα 13: Υπόλοιπα (σε δισ. €) και ρυθμός μεταβολής καταθέσεων επιχειρήσεων και νοικοκυριών, Ιαν. 2020 Ο Οκτ. 2020

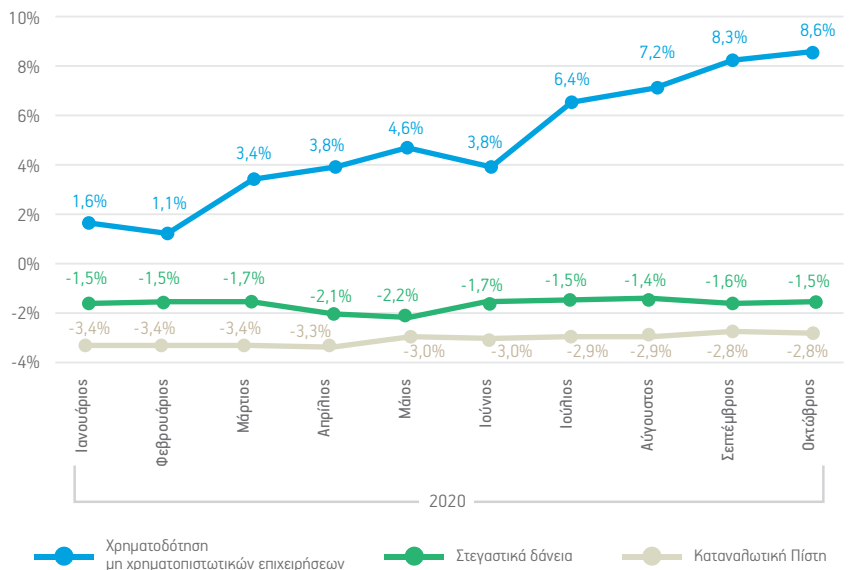

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Χρηματοδότηση

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων ακολουθεί μια συνεχή θετική πορεία καθ' όλη την διάρκεια του έτους και διαμορφώθηκε στο 8,6% τον Οκτώβριο έναντι 1,6% που ήταν στις αρχές του έτους. Στην αύξηση του ρυθμού χρηματοδοτήσεων έχει συμβάλει σημαντικά η παροχή χρηματοδότησης με κρατικές εγγυήσεις, αλλά και η επιδότηση επιτοκίου στο πλαίσιο των κυβερνητικών μέτρων στήριξης των ελληνικών επιχειρήσεων για την άμβλυση των συνεπειών της πανδημικής κρίσης. Αντίθετα, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης για στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια συνεχίζει να κινείται σε αρνητικά επίπεδα και κυμαίνεται περί το -1,5% και περί το -3% για την καταναλωτική και στεγαστική πίστη αντίστοιχα.

Διάγραμμα 14: Ρυθμός μεταβολής, σε ετήσια βάση, των υπολοίπων χρηματοδότησης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα

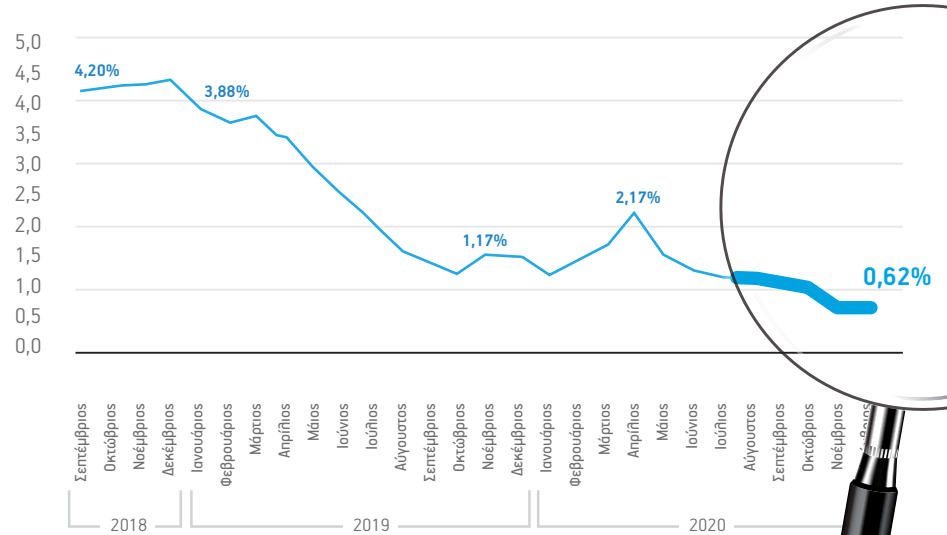

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Αποδόσεις Ομολόγων

Το κόστος δανεισμού του ελληνικού δημοσίου διαμορφώθηκε σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Η απόδοση των δεκαετών ομολόγων στη δευτερογενή αγορά παρουσίασε πτωτική τάση και στις αρχές Δεκεμβρίου, διαμορφώθηκε περί το 0,62%. Η απόφαση της ΕΚΤ να εντάξει τα ελληνικά ομόλογα στο ειδικό πρόγραμμα αντιμετώπισης της πανδημίας (PEPP) και οι μετέπειτα παρεμβάσεις στην αγορά ομολόγων έχουν επιδράσει καταλυτικά στην πτώση των αποδόσεων. Επιπρόσθετα, ο οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης Moody's αναβάθμισε κατά μία βαθμίδα την πιστοληπτική διαβάθμιση της Ελλάδας από B1 σε Ba3, – επίπεδο που παραμένει δύο βαθμίδες κάτω από την επενδυτική αξιολόγηση.

Διάγραμμα 15: Απόδοση 10ετούς ομολόγου ελληνικού Δημοσίου

Πηγή: Bloomberg